

Nya regler för konkurrens inom mjölksektorn

Landsbygdsdepartementet

2011-01-28

Dokumentbeteckning

KOM(2010) 728

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av rådets förordning (EG) nr 1234/2007 vad gäller avtalsvillkor inom sektorn för mjölk och mjölkprodukter

Sammanfattning

Som en uppföljning av kommissionens högnivågrupp för mjölk presenterade kommissionen i december 2010 ett lagstiftningsförslag som syftar till att öka mjölkföretagares förhandlingsförmåga genom att bl.a. tillåta kollektiva förhandlingar gentemot mejerier samt förbättra marknadsstatistiken.

Regeringen anser inte att lönsamhetsproblem inom mjölksektorn ska lösas genom begränsningar av konkurrensen och efterfrågar en konsekvensanalys av förslaget för att belysa eventuella effekter för konsumenter.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

I samband med det allmänna prisfallet på jordbruksprodukter under senare delen av 2008 och det första halvåret av 2009 sjönk priset på mjölkråvara kraftigt. Många medlemsstater krävde åtgärder för den förlustdrabbade mjölksektorn, särskilt eftersom mjölkkvoterna kommer att avskaffas år 2015.

I samband med denna s.k. mjölkkris beslutade rådet om ett antal tillfälliga åtgärder för att kortsiktigt hantera de uppkomna problemen, bl.a. infördes ett tillfälligt kontantstöd till mjölkbönder. För att utarbeta mer långsiktiga åtgärder inrättade kommissionen en högnivågrupp, vars huvudsakliga fokus var konkurrensrättsliga frågor, såsom myndighetsreglerade standardkontrakt

och vertikala och horisontella samarbeten på marknaden. Arbetsgruppen lade fram en slutrapport i juni 2010, och delar av denna rapport ingår nu i kommissionens lagstiftningsförslag.

En första behandling av förslaget skedde vid Jordbruks- och fiskerådet i december 2010.

1.2 Förslagets innehåll

Den övergripande målsättningen med förslaget är att stärka primärproducenternas förhandlingsförmåga gentemot uppköpare (mejerier) och därmed skapa förutsättningar för ökad lönsamhet för mjölkproducenter. Förslaget innehåller ett antal skilda komponenter, beskrivna nedan.

Införande av producentorganisationer (PO)

Enligt förslaget ska medlemsstaterna erkänna PO inom sektorn för mjölk och mjölkprodukter. Ett krav för att kunna erkännas är att PO har bildats på initiativ av producenterna själva. Detta krav är gemensamt för de sektorer inom vilka PO redan i nuläget kan erkännas (bl.a. frukt och grönsaker). Syftet med åtgärden är att stärka primärproducenternas ställning gentemot mejerierna och att höja avräkningspriserna.

Enligt förslaget ska en PO få förhandla leveranskontrakt under nedan angivna förutsättningar:

- oavsett om ägandet av varan i fråga kvarstår hos primärproducenten eller har övergått till PO,
- oavsett om priset förhandlas för några medlemmar eller för samtliga medlemmar,
- mjölkvolymerna inte överskrider 3,5 % av unionens produktion, 33 % av medlemsstatens produktion eller 33 % av de berörda medlemsstaternas produktion.
- de inblandade primärproducenterna inte är medlemmar av annan PO som även den ägnar sig åt kollektiva förhandlingar, samt
- den aktuella PO är godkänd av behörig myndighet.

Då de föreslagna verksamhetsramarna för PO inte överensstämmer med de svenska mejerikooperativens verksamheter är det sannolikt att förslaget inte öppnar för prissamarbeten inom de samarbetsformer och organisationer som nu finns på den svenska marknaden. Det verkar heller inte troligt att alternativa samarbetsformer och organisationer kommer att skapas i Sverige till följd av de nya reglerna.

Erkännande av Interprofessionella organisationer (IPO)

Enligt förslaget får medlemsstaterna erkänna IPO som består av olika ekonomiska aktörer inom sektorn för mjölkprodukter (producenter, mejerier,

handel). IPO på mjölkområdet föreslås ägna sig åt en eller flera av följande verksamheter för att kunna erkännas.

2010/11:FPM64

- publicera statistik angående priser, volymer och giltighetstid för de kontrakt som slutits och tillhandahålla analyser om möjlig marknadsutveckling på regional och nationell nivå,
- genomföra forskning och marknadsstudier för att bättre koordinera marknaden,
- upprätta standardkontrakt som följer EU:s regelverk,
- tillhandahålla information och utföra nödvändig forskning för att anpassa produktionen till produkter som möter marknadens krav och konsumenternas smak och förväntningar, särskilt med hänsyn till produktkvalitet och miljöskydd,
- söka vägar att begränsa användningen av läkemedel inom djurhållningen,
- utveckla metoder och instrument för att förbättra produktkvaliteten,
- utveckla potentialen för ekologisk produktion och marknadsföra sådan produktion såväl som ursprungsbeteckning, kvalitetsmärkning och geografiskt ursprung, samt
- marknadsföra miljövänliga produktionsmetoder.

Syftet med IPO är att skapa en bättre logistik i värdekedjan och underlätta för marknadens aktörer att svara mot ändrade konsumtionsmönster. Till skillnad från PO ges inte IPO:s någon förhandlingsrätt.

Obligatoriska rapporter inom sektorn för mjölk och mjölkprodukter

Kommissionen föreslår att mejerier måste rapportera månadsvis till den behöriga myndigheten hur mycket mjölk de har mottagit. I dagsläget sker denna rapportering på årsbasis.

Kontraktrelationer inom mjölksektorn

Enligt förslaget kan medlemsstaterna besluta om att samtliga leveranser mellan producenter och mejerier ska omfattas av ett skriftligt kontrakt. Medlemsstaterna kan inom vissa ramar besluta om vilka detaljer som måste regleras i dessa kontrakt.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget kan komma att medföra ändringar i Jordbruksverkets föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndiganden i lagen (1994:1710) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter och förordningen (1999:1148) om EG:s förordningar om jordbruksprodukter.

Regeringen bedömer att förslaget sannolikt inte kommer påverka gällande nationella bestämmelser om vissa konkurrensrättsliga undantag för Kooperation inom lantbrukets primärproduktion.

2010/11:FPM64

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget har i sig inga direkta budgetära konsekvenser. De föreslagna kraven på månadsvis rapportering av mjölkproduktion kan dock orsaka ökade kostnader för såväl myndigheter som mejeriföretag.

Kommissionen har ännu inte offentliggjort någon konsekvensanalys.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen anser inte att de strukturella problem som finns inom mjölksektorn ska lösas genom begränsningar av konkurrensen. Blir förslaget verklighet är det viktigt att tillåta marknadsandelar för producentorganisationernas gemensamma förhandlingar sätts på en låg nivå. En konsekvensanalys bör så snabbt som möjligt tas fram för att belysa effekten för konsumenter och för små och medelstora företag.

Regeringen ser inget behov för IPO och myndighetsreglerade standardkontrakt, men då dessa delar lämnas frivilliga för medlemsstaterna att införa är dessa sannolikt något mindre problematiska.

Regeringen ser vidare inget behov av att införa krav på månadsvis rapportering av mottagning av mjölk. Dagens krav om årlig rapportering bedöms vara tillräckligt.

Slutligen efterfrågar regeringen förtydligande beträffande PO:s ställning visavi producentkooperativ.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Vid en första behandling i jordbruks- och fiskerådet i december 2010 fanns det ett relativt brett stöd för det aktuella förslaget.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets ståndpunkt är ännu inte känd.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 42 första stycket och artikel 43.2 i EUF-fördraget. Beslut fattas av rådet och Europaparlamentet enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Förslaget bedöms vara förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Rådsarbetsgruppen kommer att genomföra en teknisk behandling av förslaget vid två tillfällen under det ungerska ordförandeskapet. Det är i dagsläget oklart när förslaget ska kunna antas.

4.2 Fackuttryck/termer

Producentorganisation (PO): En sammanslutning av flera primärproducenter inom samma verksamhetsområde. I detta fall i syfte att bedriva gemensamma förhandlingar gentemot potentiella uppköpare av jordbruksprodukter.

Inter professionell organisation (IPO): En sammanslutning av företag och organisationer från flera nivåer i förädlingsledet. Syftet med organisationsformen är att skapa en bättre logistik i värdekedjan och underlätta för marknadens aktörer att svara mot ändrade konsumtionsmönster.